
Sanja PEJČINOVIĆ¹

Dominantne medijske tendencije i izvještavanje o radu policije

Dominant Media Tention and Policing Report

1. UVOD

Razvoj savremenih medijskih sistema sve više potencira pitanje utjecaja koji mediji imaju na ukupna društvena zbivanja. Moć medija je jedna od čestih tema kako naučnih istraživanja tako i mnogobrojnih debata. Diskusija se razvija u različitim smjerovima: od teza da savremeni mediji posjeduju nevjerovatnu moć, te da su jedan od najdominantnijih faktora savremenih društvenih kretanja, do tvrdnji da su ovi sistemi potpuno pod utjecajem i u funkciji političkih elita. Ipak, neosporna je činjenica da su mediji najznačajniji izvor informacija za savremenog čovjeka i da kao takvi utječu na formiranje stavova javnosti o ukupnim društvenim zbivanjima. Sasvim je izvjesno da mediji imaju značajnu ulogu i u formiranju stavova javnosti o pripadnicima snaga za primjenu zakona.

Elektronski i štampani mediji, izvještavajući o ovim temama, u velikoj mjeri oslanjaju se na zvanične i policijske izvore.² Unatoč ovakvim pokazateljima, mnogobrojna istraživanja ukazuju da pripadnici policijskih snaga dosta negativno ocjenjuju način na koji mediji prate rad policije.³

¹ Tekst je lični stav autorice i ne odražava mišljenje ili stavove organizacije u kojoj je zaposlena. Autorica (Mr. sci.) je gost predavač na Fakultetu kriminalističkih nauka u Sarajevu.

² Dowler, K. (2002), *Media Influence on Citizens Attitudes Toward Police Effectiveness, Policing and Society*, 12(3), str. 227.

³ Simmons, H. (1999), *Media, Police and Public Information: From Confrontation to Conciliation, Communications and Law*, 21(2), str. 72.

Kriminal je od velikog interesa za novinare, pa je ova društvena pojava jedna od najzastupljenijih u savremenim medijima. Takav odnos, ali i značaj primjene zakona i očuvanja reda za svako društvo, često stavlja policijske snage u središte interesovanja medija. Stoga je važno uočiti na koji način mediji prate rad policijskih snaga i koje su interpretacije dominantne u njihovim izvještajima. Dosadašnja istraživanja ukazuju na nekoliko generalnih karakteristika medijskog praćenja rada policijskih istraživanja. Ovaj rad analizira na koji način bosanskohercegovačka štampa prati rad policije na dva nivoa: kroz redovno praćenje i na slučaju akcije policije Republike Srpske u Višegradu 18. aprila 2004. godine. Analiza urađena u četiri dnevne novine poslužit će da se testira da li dominantne tendencije koje vladaju u razvijenom svijetu kada je u pitanju medijsko izvještavanje o radu policije sa stanovišta korištenja izvora informacija -- jednog od značajnih faktora za medijsku interpretaciju društvenih pojava -- važe i za medije u Bosni i Hercegovini. ⁴

2. MEDIJSKO PRAĆENJE RADA POLICIJE

Izvještavajući o različitim događajima mediji pored toga što prenose informacije, također imaju ulogu posredovanja stvarnosti. Proces proizvodnje vijesti podrazumijeva i proces konstrukcije vijesti koji se odvija putem odabira onoga šta jeste a šta nije vijest, izbora izvora informacija, kao i načina prezentacije. Posmatrajući strukturu izvora koji dominiraju u *mainstream* medijima, sve je veći broj medijskih istraživanja koja ukazuju na činjenicu da su zvanični izvori informacija najdominantniji. ⁵ Mediji *indeksiraju*, odnosno izražavaju raspon mišljenja i stavova, kako u samim vijestima, tako i u komentarima koji su izraženi u vladi i zvaničnim institucijama o određenoj temi. Prema ovoj hipotezi, spektar debate u medijima je, ustvari, odraz debate koja

⁴ Analizirani su sljedeće dnevne novine u Bosni i Hercegovini: Dnevni avaz, Oslobođenje, Glas Srpske i Nezavisne novine u periodu od 19-28 aprila 2004. godine. Analiza je obuhvatila redovno praćenje policijskog rada i medijsko izvještavanje inicirano događajem (u ovom slučaju akcija policije Republike Srpske u Višegradu od 18. 04. 2004.). U oba slučaja praćeni su sljedeći pokazatelji: zastupljenost i položaj tekstova u novinama; struktura korištenih izvora, što uključuje odnos zvaničnih i nezvaničnih; zastupljenost policijskih izvora; detaljnija struktura izvora; odnos imenovanih i neimenovanih izvora; zastupljenost komentara i tematskog pristupa.

⁵ Lawrence, R. G. (1996). Accidents, Icons, and Indexing: The Dynamics of News Coverage of Police Force, *Political Communication*, 13, str. 437

se odvija unutar zvaničnih krugova. ⁶ Ako na temelju ovih rezultata istraživanja prihvatimo i činjenicu da mediji kao naš prozor u svijet biraju i „pogled“ kojim ćemo posmatrati svijet, onda možemo sa sigurnošću ustvrditi da je to pogled vladajućih elita, odnosno zvanični pogled. Ovakve tendencije ozbiljno dovode u pitanje ulogu medija kao četvrte sile, odnosno funkcije nadzora nad državom i njenim institucijama u ime javnosti.

U pravilu, medijsko praćenje policije se uklapa u ovakav način izvještavanja. Najčešći izvori informacija koji se koriste u praćenju rada policije su zvanični izvori: policijski službenici, predstavnici lokalnih vlasti, kao i advokati osoba na koje se odnose policijske akcije. ⁷ Nadalje, medijske studije pokazuju da se broj medijskih izvještaja o kriminalu povećava, te da je zastupljenost ovih tema u direktnoj vezi sa pozicijom medija na tržištu, odnosno da se procenat zastupljenosti povećava sa stepenom tabloidskog pristupa. ⁸ Ovakav tretman policije je uočljiv i u *mainstream* medijima. Ako se posmatra prisutnost kriminala u novinskim izvještajima, dolazi se do zaključka da je stepen zastupljenosti predimenzioniran u odnosu na policijske statistike. Pored toga, određena kriminalna djela su značajnije prisutna u medijima, bez obira na činjenicu što zvanične statistike ukazuju na njihovu ograničenu učestalost. U pravilu, mediji više pažnje posvećuju kriminalnim djelima nego radu policije na njihovom razrješavanju. Kriminalne radnje koje imaju elemente nasilja su interesantnije za medije. Nadalje, više pažnje se posvećuje onim djelima koja su riješena, i to obično tako što se veća pažnja posvećuje hapšenjima i sudskim procesima koji slijede. Ovakve tendencije utječu na stavove građana prema kriminalu i radu policije koji su bliži medijskoj interpretaciji nego policijskim statistikama (Lesihmann i Mason, 2003.).

Događaji, pa i oni koji se tiču rada policije, su “sirovine” na osnovu kojih nastaju vijesti i upravo putem procesa izvještavanja o događajima novinari učestvuju u stvaranju društvene realnosti. Međutim, različiti događaji na različite načine obezbjeđuju “sirovine”

⁶ Mermin, J. (1996). *Debating War and Peace: Media Coverage of U. S. Intervention in Post Vietnam Era*, New Jersey: Princeton University Press, str. 19

⁷ Lawrence, R. G. (2000). *The Politics of Force: Media and the Construction of Police Brutality*, Eden-Webster eBook Library Collection: Berkley University of California Press, str. 36

⁸ Lesihmann, F., Mason P., (2003). *Policing and the Media: Facts, Fictions and Factions*, Devon: William Publishing, str. 10

za novinske tekstove. Posebno je značajno napraviti razliku između rutinskih događaja i onih koji se dešavaju neplanirano. Izvještaji o rutinskim događajima dominiraju medijima. Mnoge od njih planiraju političari ili zvanične institucije kao sastavni dio odnosa s javnošću. Neplanirani događaji često narušavaju uobičajene predodžbe i vjerovanja, a sam događaj usmjerava izvještavanje, isključujući mogućnost unaprijed definiranih poruka. Pojedini neplanirani događaji mogu postati poprište borbe oko definisanja njihovog značenja, naročito ako je veći broj društvenih grupa koje se uključuju u njihovo definiranje.

Različita prezentacija društvenih grupa, događaja i problema u medijima može se posmatrati i kao proces društvenog konstruisanja stvarnosti, unutar koje se vodi borba za definiranja društvenih problema.⁹ Pored činjenice da u medijima preovladavaju vijesti u kojima su zvanični izvori predominantni, postoje određene situacije kada sami događaji iniciraju proces definiranja problema. Diskurs koji nastaje kao posljedica događaja, a ne zvanične prezentacije ili redovnog praćenja određenih pitanja, u pravilu je dinamičniji, i sa sobom nosi veći stepen raznolikosti mišljenja i stavova.

Ovakav odnos važi i za medijsko praćenje policije. U rutinskom praćenju ili onom koje je inicirano od strane institucija dominiraju zvanični izvori informacija. Vijesti su uglavnom sporadične, a pažnja se usmjerava na sami događaj, odnosno mediji se trude odgovoriti na pitanje gdje, kada, i kako je došlo do problema, ko su glavni akteri, a zanemaruje se pitanje zašto je došlo do određenog problema. Dodamo li ovome i činjenicu da je dnevno praćenje događaja dosta fragmentirano, te da je uvijek prisutno niz tema i događaja od kojih će samo neki dobiti status vijesti, mediji rijetko nude odgovor na pitanje da li je određena pojava rasprostranjena i da li je sastavni dio šireg društvenog problema.

Čak i praćenje upotrebe sile od strane policije -- dakle pitanje koje se u demokratskim društvima može izuzetno problematizirati i postati predmetom raznih kontroverzi, jer direktno skreće pozornost na činjenicu da država u određenim uvjetima ima pravo prinude u

⁹ Lawrence, R. G. (2000). *The Politics of Force: Media and the Construction of Police Brutality*, Eden-Webster eBook Library Collection: Berkley University of California Press, str. 3

ondosu na svoje građane -- uglavnom je rutinsko, a zvanični izvori informacija i dalje preovladavaju. Lawrence (2000.) naglašava da u ovakvim situacijama medijima dominira individualizacija ovog problema, odnosno da dominiraju zvanična stajališta koja pitanje problema prekomjerne upotrebe sile tretiraju kao grešku pojedinca, koju sistem, koji je funkcionalan, može da riješi i popravi. Nerijetko, zvanična interpretacija sile se oslanja na tumačenje da je policija bila ponuđena da je koristi kako bi zaštitila sebe ili građane, a odgovornost se prebacuje na osumnjičene, koji su nekooperativni, nasilni i opasni. Za ovaj vid medijskog praćenja karakteristično je da se stajališta koja ne djeluju sa ovakvih pozicija (nevladine organizacije za zaštitu ljudskih prava, udruženja građana, članovi porodica onih koji su pogođeni) marginaliziraju u medijima. Pored toga, u većini slučajeva, policijska tumačenja razloga za upotrebu sile imaju značajan kredibilitet kod novinara.¹⁰

Međutim, izvještaji koji su rezultat neplaniranih, dramatičnih događaja, naročito ukoliko se policija suoči sa snažnim optužbama da je prekomjerno koristila silu, mogu dovesti do značajnih promjena u načinu izvještavanja. Neki incidenti postanu glavna vijest a zvanični izvori informacija izgube inače gotovo zagarantovani primat u medijskim izvještajima. Ovakvi događaji otvaraju medijska vrata inače slabo zastupljenim društvenim grupama. Pored toga, sporadično i rutinsko izvještavanje se transformiše u redovno praćenje, uočava se tematski pristup, kao i komentari o datoj temi. Obično je neophodno da se stekne nekoliko uvjeta da sami događaj u određenoj mjeri uslovljava način medijskog izvještavanja. Prije svega, događaj mora imati elemente dramatičnog, neophodno je da postoje dokazi o incidentu, da javnost ima poseban interes za njega, te da zvanične reakcije ne nude adekvatne odgovore na ključna pitanja koja su postavljena. Pored toga, mediji i društvene grupe koje zastupaju tezu da je policija pribjegli prekomjernoj upotrebi sile, obično se pozivaju na prethodne slične slučajeve, kojima dokazuju da incident nije izolovan, već da je dio šireg društvenog problema, odnosno da je sistemski (Lawrence, 2000.).

3. BOSANSKOHERCEGOVAČKA PRAKSA

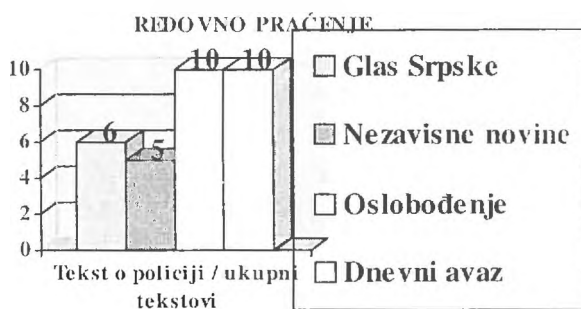
¹⁰ Lawrence, R. G. (1996). Accidents, Icons, and Indexing: The Dynamics of News Coverage of Police Force, *Political Communication*, 13, str. 443

3.1 REDOVNO PRAĆENJE RADA POLICIJE

Dnevna štampa u Bosni i Hercegovini redovne aktivnosti policijskih snaga uglavnom prati kroz redovne rubrike, posvećujući ovoj temi relativno značajan prostor. U periodu koji je obuhvaćen analizom¹¹, četiri dnevne novine posvetile su dosta prostora ovoj temi, uglavnom po obrascu koji je ranije izložen – prateći redovne aktivnosti policije i oslanjajući se na zvanične izvore informacija. Primjera radi, u Dnevnom avazu je 10 posto tekstova bilo posvećeno radu policijskih snaga. U istom periodu, Oslobođenje je posvetilo gotovo isto prostora redovnim policijskim aktivnostima, tačnije 10 posto, dok su Nezavisne novine odvojile 5 posto, a Glas Srpske 6 posto. Grafikon br 1 ilustruje ove podatke.¹² Rad policije je uglavnom praćen kroz izvještaje o prekršajima i kriminalnim djelima. Od ovog principa se odstupalo kada su mediji pratili događaje vezane za reforme policijskih snaga, kada su se tekstovi nalazili na prvih deset strana novine. U sklopu redovnog praćenja, najave na naslovnoj strani, kao ni tekstovi na prvoj strani (gdje to prelom novine dozvoljava) nisu bile dominantne. Ovakve tendencije u praćenju rada policije odgovaraju uobičajenom načinu praćenja ovih tema u razvijenim zemljama svijeta.

Procentualni odnos zastupljenosti tekstova o policiji u odnosu na ukupan broj tekstova u novinama

Grafikon br. 1

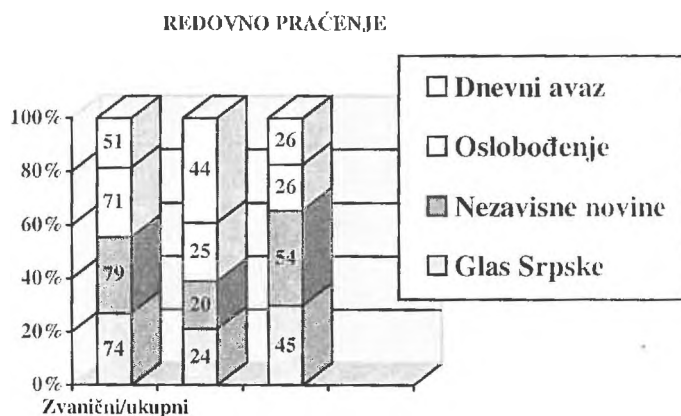

¹¹ Analiza praćenja redovnih aktivnosti nije obuhvatila tekstove koji su inicirani događajem, odnosno tekstove koji su se odnosili na akciju u Višegradu

¹² Procenti izraženi u grafikonima su zaokruženi na cijele brojeve

Analiza korištenih izvora značajno potvrđuje tezu da u sklopu redovnog praćenja dominiraju zvanični izvori informacija. U Glasu Srpske 74 posto navedenih izvora su zvanični izvori informacija. Broj zvaničnih izvora informacija navedenih u Nezavisnim novinama, nešto je i veći i iznosi 79 posto. U Oslobođenju je zabilježen procenat od 71 posto, dok je u Dnevnom avazu taj procenat 51 posto. Kada se posmatra učešće policije u odnosu na ukupan broj navedenih izvora dolazi se do sljedećih podataka: u Glasu Srpske 45 posto od imenovanih izvora su policija, u Nezavisnim novinama taj procenat iznosi 54 posto, dok se u Oslobođenju i Dnevnom avazu policija navodi kao izvor informacija u 26 posto slučajeva. Grafikon br. 2 ilustruje navedene podatke. Važno je napomenuti da pojedini bh. mediji imaju praksu da u tekstu ne navode jasno izvor informacija (takvi tekstovi nisu uzimani u obzir prilikom analize). Međutim, poređenje istog događaja u različitim novinama (od kojih je u nekim naveden izvor) navodi na zaključak da je riječ o policijskim izvorima. I ova praksa, da se zvanična saopštenja policije koriste kao dio izvještavanja samog novinara, nije neuobičajena u medijima izvan naših granica. Ovo navodi na zaključak da je prisustvo zvaničnih i policijskih izvora i veće nego što je to vidljivo iz analize.

**Procentualni odnos zvaničnih i nezvaničnih izvora
u odnosu na ukupan broj izvora i policija kao izvor informacija**

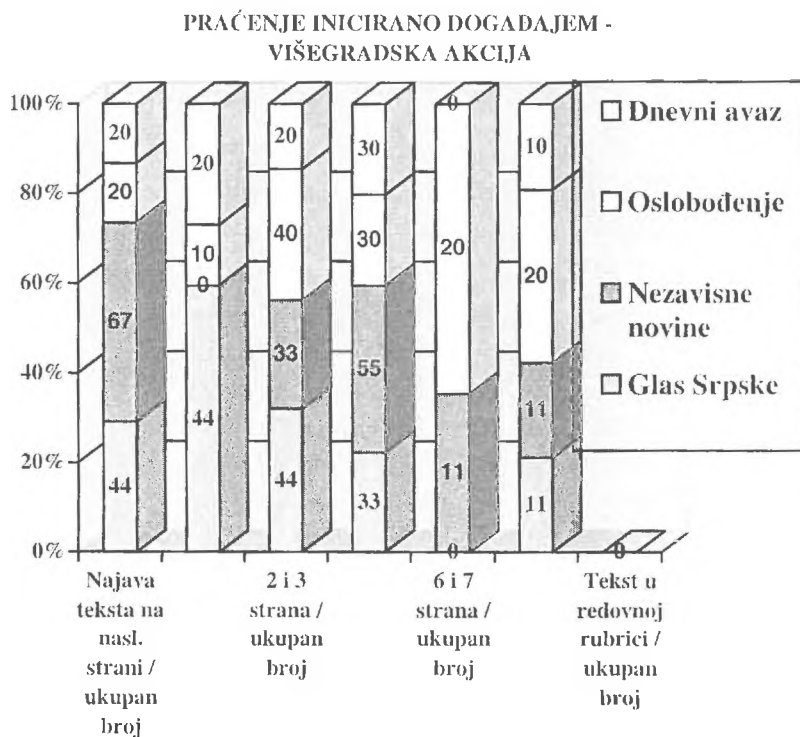

Grafikon br. 2

3.2 PRAĆENJE INICIRANO (DRAMATIČNIM) DOGAĐAJIMA

Kao što je već ranije navedeno, ovaj vid medijskog praćenja rada policijskih snaga analiziran je kroz praćenje akcije policije Republike Srpske u Višegradu, 18. 04. 2004. godine, koja je imala za cilj hapšenje optuženih za ratne zločine. Događaj je imao elemente za koje se smatra da mogu rezultirati napuštanjem principa koji važe za redovno praćenje policijskih snaga: postojao je veliki interes javnosti za događaj, određen broj medija i društvenih grupa je ocijenio da je policija prekomjerno koristila silu, postojali su medijski zapisi uoči početka akcije, što doprinosi faktoru (medijske) vjerodostojnosti, a u prvim danima praćenja ove akcije mediji su naglašavali odsustvo zvaničnih reakcija.

Analiza ukazuje na činjenicu da su mediji, bez obzira na entitetsku pripadnost, posvetili značajan prostor akciji u Višegradu. Kao što se može vidjeti iz tabele koja slijedi u nastavku teksta, za Nezavisne novine i Glas Srpske riječ je bila o događaju koji se veoma često nalazio u najavama na naslovnoj strani. U praćenom periodu, Nezavisne novine su temu najavljivale 67 posto na naslovnoj strani, dok je Glas Srpske donosi najave i tekstove u 44 posto slučajeva. U Dnevnom avazu i Oslobođenju akcija je imala ovako značajan tretman u 20 posto slučajeva. Pored toga, tekstovi na ovu temu su se uglavnom nalazili na prvih šest stranica, a nijednom nije zabilježeno praćenje u okviru redovnih rubrika (crna hronika). Izneseni podaci već u ovom dijelu ukazuju na činjenicu da su mediji iz Republike Srpske dali veći značaj događaju, ali je on izazvao značajnu pozornost i u Federaciji BiH, (grafikon br. 3).

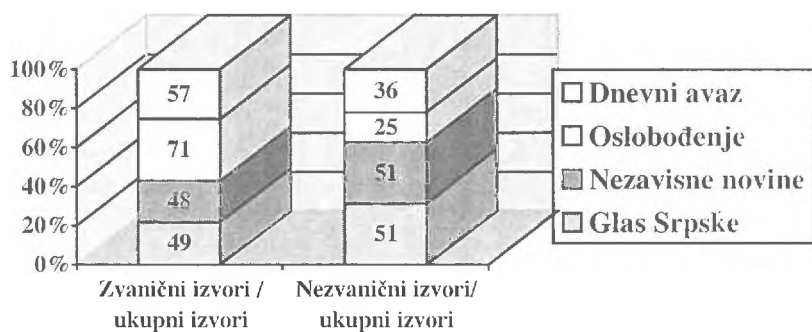
Procentualna zastupljenost tekstova u novini

Grafikon br. 3

Kada je riječ o strukturi citiranih izvora u Nezavisnim novinama i Glasu Srpske dolazi do značajnog porasta izvora informacija koji su izvan vladinih i zvaničnih krugova (koji će se dalje u tekstu nazivati nezvanični izvori), dok taj trend nije uočen u dnevnoj štampi iz Federacije. U Glasu Srpske u analiziranom periodu, procenat nezvaničnih izvora je iznosio 51 posto, što je za 27 posto više u odnosu na njihov broj tokom redovnog praćenja. U Nezavisnim novinama broj nezvaničnih izvora iznosio je također 51 posto, što je povećanje od 31 posto u odnosu na redovno praćenje (podaci o odnosu zvaničnih i nezvaničnih izvora prikazani su u grafikonu br. 4).

Procentualni odnosi zvaničnih i nezvaničnih izvora
u odnosu na ukupan broj izvora

PRAĆENJE INICIRANO DOGAĐAJEM

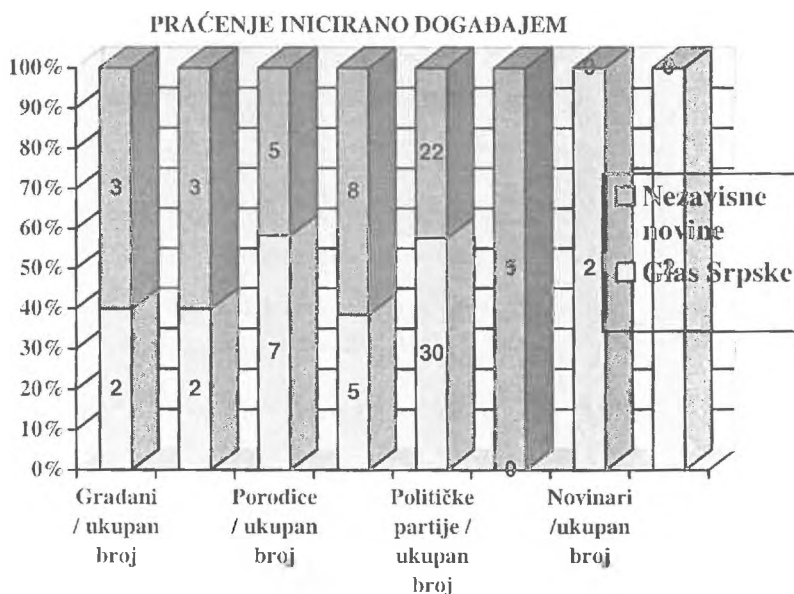

Grafikon br. 4

Podaci dobiveni za Glas Srpske i Nezavisne novine jasno pokazuju da mediji u Bosni i Hercegovini, doduše u zavisnosti od interesa prema temi, pokazuju tendenciju otvaranja prema inače marginaliziranim izvorima informacija kada se suoče sa praćenjem dramatičnog događaja.

Prikaz strukture nezvaničnih izvora informacija u Nezavisnim novinama i Glasu Srpske pokazuje da su zastupljene one društvene grupe koje u „normalnim“ uvjetima imaju veoma ograničen pristup medijima. Nevladin sektor i udruženja građana, porodice, nezavisni eksperti, političke partije (nerijetko opozicione) i očevidci su dobili značajno mjesto u prezentaciji događaja iz Višegrada.

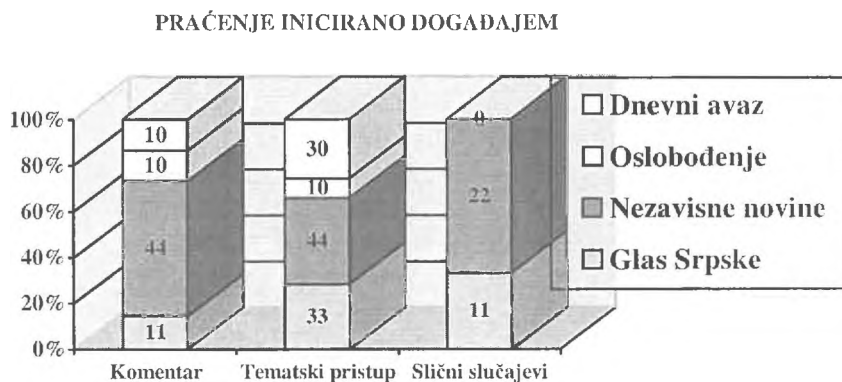
Procentualni odnos nezvaničnih izvora u odnosu na ukupan broj izvora informacija

Grafikon br. 5

Iz istraživanja je vidljivo da su mediji kontinuirano pratili razvoj događaja nakon policijske akcije u Višegradu. Intenzivnije praćenje određene teme obično rezultira i tematskim pristupom, kao i objavljivanjem komentara na temu koja je u žiži interesovanja, što se i ovaj put pokazalo tačnim.

Mediji su tematski pratili razvoj događaja nakon višegradske akcije bez obzira na entitetsku pripadnost, uvjetno rečeno. Tako je u Glasu Srpske tematski pristup bio zastupljen u 33 posto slučajeva, u Nezavisnim novinama u 44 posto, u Dnevnom avazu 30 posto, a u Oslobođenju 10 posto. Vidno je i značajno prisustvo komentara: 44 posto u Nezavisnim novinama, 11 posto u Glasu Srpske, te po deset posto u dnevnoj štampi iz Federacije. Pominjanje sličnog slučaja iz prošlosti kojim se pokušava dokazati sistemski problem zabilježeno je u Nezavisnim (22 posto) i u Glasu Srpske (11 posto), dok takvog pristupa nije bilo u dnevnim novinama iz Federacije. Grafikon br. 6 prezentira dobivene rezultate.

Tematski pristup, komentari i slični slučajevi iz prošlosti
Grafikon br. 6

3.3 INTERPRETACIJA DOGAĐAJA

Jasno je da je struktura dominantnih izvora značajno utjecala na interpretaciju policijske akcije u Višegradu, odnosno na njeno definiranje sa stanovišta društvenih problema. Pristup koji je dnevna štampa zauzela prema ovoj temi uočava se i u objavljenim komentarima. Tako Dnevni avaz u svom komentaru dana¹³ problematizira iskrenost namjera koje stoje iza ove policijske akcije, odnosno spremnost vlasti Republike Srpske da uhapsi optužene za ratne zločine. Komentar u Oslobođenju¹⁴ težište stavlja na činjenicu da je nevina osoba ubijena, opisujući ovo kao najgori mogući ishod akcije. Dizdarević u svom komentaru zastupa tezu da je višegradaska akcija zaoštrila borbu između pozicije i opozicije u RS-u, što, po njemu, vodi ka eskalaciji radikalizma.

Glas Srpske u tekstu sa elementima komentara¹⁵ govori o akciji koja je ishitrena, a za specijalne jedinice se kaže da su prekomjerno koristile silu. Tekst se završava pitanjem: „Mogu li obični ljudi zanoćiti u svojim kućama, bez straha da će biti žrtve lažnih, najčešće anonimnih dojava i upotrebe prekomjerne sile?“

¹³ Komentar Edine Sarač „Strah, parada ili iskrena namjera“, objavljen u Dnevnom avazu od 19. 04. 2004, strana 3

¹⁴ Komentar Zije Dizdarevića “RS u grču“, objavljen u Oslobođenju 23. 4. 2004. na strani 2

¹⁵ Tekst S. Helete “Ućutkano saopštenje“, objavljen u Glasu Srpske 22. 4. 2004 na strani 5

U rubrici „Lični stav“ Nezavisne novine od 20. 4. 2004. godine objavljuju komentar u kojem se zahtijeva smjena jednog dijela rukovodstva Republike Srpske. Narednog dana, u istoj novini, komentator¹⁶ optužuje vlast da ne daje adekvatne odgovore na postavljena pitanja o događajima u Višegradu, opisujući njihovo ponašanje kao „licemjerno“ i dovodeći u pitanje iskrenost težnji da se surađuje sa Haškim tribunalom. Ova novina sljedećih dana postavlja pitanje odgovornosti vlasti za neuspjelu akciju hapšenja optuženih za ratne zločine, kao i za smrt nevine osobe.

Različiti pristupi problemu samo potvrđuju tezu da mediji u svojim izvještajima, analizama i komentarima koriste različite *okvire* prezentacije događaja, što značajno utječe na to da li će neka pojava biti formulirana kao problem, i ako do toga dođe, kako i na koji način se interpretiraju društveni problemi.

4. ZAKLJUČAK

Na temelju analize dnevne štampe u Bosni i Hercegovini može se zaključiti da, sa stanovišta odnosa vrste događaja i strukture izvora informacija, kao i medijske prezentacije događaja, dominantne tendencije u izvještavanju o radu policije u značajnoj mjeri važe i za medije u našoj zemlji. Drugim riječima, uočavaju se dva diskursa u medijskom izvještavanju. U redovnom praćenju rada policije, koje je značajno zastupljeno u bh. medijima, dominiraju zvanični izvori informacija. Štampa rad policije uglavnom prati posredno, izvještavajući o kriminalnim radnjama i prekršajima, obraćajući manje pažnje na sam rad policije.

Suočeni sa dramatičnim događajima mediji napuštaju ovakve obrasce izvještavanja, a pod određenim okolnostima odnos zvaničnih i nezvaničnih izvora se značajno mijenja u korist nezvaničnih. Međutim, značajno je napomenuti da su političke partije jedan od najzastupljenijih izvora informacija izvan zvaničnih krugova informacija (preko 20 posto), dok ukupan broj izvora koji se odnose na nevladin sektor, građanska udruženja, porodice, građane i očevice ne prelazi taj procenat (Nezavisne novine 19 posto i Glas Srpske 15 posto), što ipak ukazuje na činjenicu da politička komunikacija dominira nauštrb komunikacije inicirane od strane civilnog sektora.

¹⁶ Komentar Dragana Jerinića „Licemjerna vlast“, objavljen u Nezavisnim novinama od 21. 04. 2004, strana 7

Nakon što je događaj, po svom značaju, prevazišao okvire redovnog praćenja, bh. mediji ga tretiraju prema principima koji su dominantni u izvještavanju inicijalnom događajem. Djelimično različit odnos prema praćenom događaju evidentiran je u Nezavisnim novinama i Glasu Srpske s jedne i Oslobođenju i Dnevnom avazu s druge strane. To je posebno uočljivo u odnosu na strukturu izvora, koja je rezultat izvještavanja iniciranog dramatičnim događajem. Mediji iz Federacije su nastavili da se oslanjaju na zvanične izvore informacija, dok se dnevna štampa u Republici Srpskoj otvorila prema nezvaničnim izvorima informacija. Ovaj pokazatelj ukazuje na činjenicu da su i mediji, kao uostalom i javno mnijenje u BiH, i dalje podijeljeni entitetskim granicama (a i etničkom pripadnošću) koji definiraju određen događaj kao vijesti, te da taj princip ima utjecaja na njegov medijski tretman.

S druge strane, sve četiri dnevne novine su u periodu koji je obuhvaćen analizom imale tematski pristup događaju, kao i određen broj komentara, što jasno ukazuje da su mediji nastojali da obezbijede jedan širi kontekst događaja i da ponude dodatnu interpretaciju. Mediji koji su u sklopu praćenja posljedica višegradske akcije navodili primjere (konkretno spominjao se slučaj „Hajdučke vode“) pokazivali su tendenciju prikazivanja date situacije kao jednog šireg problema, između ostalog i problema prekomjerne upotrebe sile od strane policije.

Sama interpretacija događaja i njegovo definiranje kao društvenog problema je zavisila od ranije navedenih faktora, kao što su dodijeljeni značaj događaju, njegovo određenje sa stanovišta interesa javnosti, kao i u kojem entitetu novine izlaze. Citirane napomene iz objavljenih komentara su dosta jasna ilustracija različitih interpretacija događaja sa stanovišta definiranja problema koji iz njega proizilazi za širu društvenu zajednicu.

I ova analiza je pokazala da medijsko praćenje koje je inicijalno događajem obično biva dinamičnije i raznovrsnije, te nudi šansu da se u medijima otvori prostor za veći i raznovrsniji broj izvora, što može dovesti u pitanje dominaciju zvaničnih izvora informacija, otvarajući mogućnost jednog kompleksnijeg i sveobuhvatnijeg definiranja društvenih problema i njihovog rješavanja. Naravno, riječ je samo o šansi koja može ali i ne mora biti iskorištena jer nije isključena

moгуćnost da jedna vrsta dominacije stavova jednostavno bude zamijenjena nekom drugom dominacijom, što jednako negira pravo javnosti na potpunu i objektivnu informaciju, Ni jedan ni drugi diskurs nisu garancija kvaliteta informacija, jer i jedan i drugi, pored pozitivnih efekata, mogu imati i negativne. Institucionalno potaknuto medijsko praćenje može reproducirati političku manipulaciju, dok diskurs potaknut događajima nerijetko u sebi nosi senzacionalizam, kao i mogućnost nepreciznosti u izvještavanju.

Značaj ova dva različita diskursa nije nužno u kvalitetu ponuđenih informacija, već u specifičnoj dinamici i odnosu prema javnosti.¹⁷ Bez obzira na činjenicu da diskurs potaknut događajima može biti kratkog vijeka, on otvara niz mogućnosti: od debate koja prevazilazi zvanične okvire preko iznošenja inače marginaliziranih stajališta, do mnogobrojnih sučeljavanja različitih definiranja društvenih problema, pa i mogućnosti reformatorskog djelovanja. Sve ovo daje novinarstvu šansu, ali samo šansu, da obavlja jednu od svojih najvažnijih i najtežih zadataka branitelja javnih i društvenih interesa, odnosno ulogu četvrte sile.

Vraćajući se na bosanskohercegovačku medijsku praksu, pored analize prisutnosti ova dva diskursa, što je bio predmet ovog rada, važno je istaći da je niz značajnih tema koje je neophodno istražiti kada je riječ praćenju rada policije. Da spomenemo samo neke od njih kao što su: medijska prezentacija efikasnosti policije, odnos medija i policije kao izvora informacija, način praćenja afera u ovom sektoru, kao i mnoge druge koje sigurno značajno određuju karakter i kvalitet novinarskog izvještavanja.

Literatura

1. Davie, W. R. (2001), *Crime and Passion: Journalism for the Masses*, *Journal of Broadcasting and Electronic Media* 45(2)
2. Dowler, K. (2002), *Media Influence on Citizens Attitudes Toward Police Effectiveness*, *Policing and Society*, 12(3)
3. Drame, I. (1995), *Službeni izvori informacija kao stalni usmjeritelj novinarstva*, *Medijska istraživanja*, 1 (1)

¹⁷ Lawrence, R. G. (2000). *The Politics of Force: Media and the Construction of Police Brutality*, Eden-Webster eBook Library Collection: Berkley University of California Press, str. 183

4. Lawrence, R. G. (1996), Accidents, Icons, and Indexing: The Dynamics of News Coverage of Police Force, *Political Communication*, 13
5. Lawrence, R. G. (2000), *The Politics of Force: Media and the Construction of Police Brutality*, Eden- Webester eBook Library Collection: Berkley University of California Press
6. Lesihmann, F., Mason P. (2003), *Policing and the Media: Facts, Fictions and Factions*, Devon: William Publishing
7. Mermin, J. (1996), *Debating War and Peace: Media Coverage of U. S. Intervention in Post Vietnam Era*, New Jersey: Princeton University Press
8. Pečar, J. (1995), Kriminalistika i istraživačkom novinarstvu, *Medijska istraživanja*, 1 (1)
9. Simmons, H. (1999), Media, Police and Public Information: From Confrontation to Conciliation, *Communications and Law*, 21(2)
10. Shelley, J. F., Ashkins C. D. (1981), Crime, Crime News and Crime Views, *Public Opinion Quarterly*, 45 (4)

Tekstovi citirani iz štampe

1. Dizdarevića, Z., "RS u grču", objavljen u Oslobođenju 23. 4. 2004. na strani 2
2. Heleta, S., "Učutkano saopštenje", objavljen u Glasu Srpske 22. 4. 2004 na strani 5
3. Jerinić D. "Licemjerna vlast", objavljen u Nezavisnim novinama od 21. 04. 2004, strana 7
4. Sarač, E., „Strah, parada ili iskrena namjera“, objavljen u Dnevnom avazu od 19. 04. 2004, strana 3